

BOGANMELDELSER

FRIHANDELSKLUBBEN AF 1932: TOLDREFORM. EN REDEGØRELSE OG ET FORSLAG. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. Kbh. 1942. 247 Sider.

I dette Skrift fremsætter Frihandelsklubben intet mindre end et veritabelt Toldlovsudkast, som ifølge Bemærkningerne i Forordet »tager Hensyn til Beskyttelsesinteresserne, men paa en saadan Maade, at ingen hjemlig Industri opnaar en stærkt favoriseret Stilling, men heller ikke stilles overfor en Toldnedsættelse af en saadan Karakter, at Industriens hidtidige Forhold forrykkes«. Det endelige Maal er den fulde Frihandel, og det fremsatte Reformforslag maa kun opfattes som et Overgangsled, der til sin Tid skal afløses af yderligere Reduktioner, efterhaanden som de toldbeskyttede Interesser naar at blive afviklet. Forslaget har bevaret den gældende Toldlovs alfabetiske Nomenklatur, men bygger iøvrigt i overvejende Grad paa Værditold, og Aarsagen hertil er først og fremmest den bitre Erfaring, Klubben mener at have gjort, at Vægttoldsatser let nok bliver forhøjet, naar Priserne stiger, men sjældent lader sig reducere igen under faldende Prisniveau.

Her skal ikke foretages nogen indgaaende Behandling af de enkelte foreslaaede Toldnedsættelser; men det maa være rimeligt at anføre et Par almindelige Betragtninger i Tilknytning til Forslaget som Helhed. Toldlovgivningen er et Led i Handelspolitikken, og denne er igen en uadskillelig Del af den samlede økonomiske Politik, som Landet ønsker — eller af Omverdenen tvinges til — at føre udadtil og indadtil. Ud fra det Grundsynspunkt maa et Toldlovsforslag kunne motiveres. Det er Frihandelsklubbens Tro, at Udviklingen ude i Verden efter Krigen vil gaa i Retning af mere liberale Synspunkter og ikke fortsætte den i Mellemkrigsperioden praktiserede Restriktionspolitik. Det skulde herefter blive nødvendigt for Danmark — om vi ikke vil holde os uden for Verdensforløbet — at afskaffe hele den direkte Importregulering og tilmed formindske den bestaaende Toldbeskyttelse. Om denne Tro kan man næppe med Fordel diskutere i Øjeblikket; men det maa dog nævnes, at der er mange — og kyndige — Iagttagere, som ikke deler den. Og hvis planøkonomiske Indgreb ogsaa efter Krigen vil dominere Verdenshandelen, er det næppe tilraadeligt for Danmark paa egen Haand at vove et liberalistisk Eksperiment.

Den Norm for den økonomiske Politik, som Frihandelsklubben beklæder sig til, er den rent liberalistiske, at »Selvhjælp maa træde i Stedet for Understøttelse i Form af Told, Valutacentral, forskellige »Ordninger« m. m., naar Landet skal bjærge sit Erhvervsliv« — som det udtrykkes i Forordet,

BOGANMELDELSER

FRIHANDELSKLUBBEN AF 1932: TOLDREFORM. EN REDEGØRELSE OG ET FORSLAG. Nyt Nordisk Forlag. Arnold Busck. Kbh. 1942. 247 Sider.

I dette Skrift fremsætter Frihandelsklubben intet mindre end et veritabelt Toldlovsudkast, som ifølge Bemærkningerne i Forordet »tager Hensyn til Beskyttelsesinteresserne, men paa en saadan Maade, at ingen hjemlig Industri opnaar en stærkt favoriseret Stilling, men heller ikke stilles overfor en Toldnedsættelse af en saadan Karakter, at Industriens hidtidige Forhold forrykkes«. Det endelige Maal er den fulde Frihandel, og det fremsatte Reformforslag maa kun opfattes som et Overgangsled, der til sin Tid skal afløses af yderligere Reduktioner, efterhaanden som de toldbeskyttede Interesser naar at blive afviklet. Forslaget har bevaret den gældende Toldlovs alfabetiske Nomenklatur, men bygger iøvrigt i overvejende Grad paa Værditold, og Aarsagen hertil er først og fremmest den bitre Erfaring, Klubben mener at have gjort, at Vægttoldsatser let nok bliver forhøjet, naar Priserne stiger, men sjældent lader sig reducere igen under faldende Prisniveau.

Her skal ikke foretages nogen indgaaende Behandling af de enkelte foreslaaede Toldnedsættelser; men det maa være rimeligt at anføre et Par almindelige Betragtninger i Tilknytning til Forslaget som Helhed. Toldlovgivningen er et Led i Handelspolitikken, og denne er igen en uadskillelig Del af den samlede økonomiske Politik, som Landet ønsker — eller af Omverdenen tvinges til — at føre udadtil og indadtil. Ud fra det Grundsynspunkt maa et Toldlovsforslag kunne motiveres. Det er Frihandelsklubbens Tro, at Udviklingen ude i Verden efter Krigen vil gaa i Retning af mere liberale Synspunkter og ikke fortsætte den i Mellemkrigsperioden praktiserede Restriktionspolitik. Det skulde herefter blive nødvendigt for Danmark — om vi ikke vil holde os uden for Verdensforløbet — at afskaffe hele den direkte Importregulering og tilmed formindske den bestaaende Toldbeskyttelse. Om denne Tro kan man næppe med Fordel diskutere i Øjeblikket; men det maa dog nævnes, at der er mange — og kyndige — Iagttagere, som ikke deler den. Og hvis planøkonomiske Indgreb ogsaa efter Krigen vil dominere Verdenshandelen, er det næppe tilraadeligt for Danmark paa egen Haand at vove et liberalistisk Eksperiment.

Den Norm for den økonomiske Politik, som Frihandelsklubben beklæder sig til, er den rent liberalistiske, at »Selvhjælp maa træde i Stedet for Understøttelse i Form af Told, Valutacentral, forskellige »Ordninger« m. m., naar Landet skal bjærge sit Erhvervslev« — som det udtrykkes i Forordet,

og Argumenterne for denne Paastand er de velkendte Adam Smith'ske Lærdomme om Arbejdsdelingen og Produktionens bedst mulige Indretning. Heroverfor maa jo i vore Dage bemærkes, at de klassiske Frihandelsargumenter bygger paa Forudsætningen om et nogenlunde mobilt Erhvervsliv, hvor Produktionsmidlerne bevæger sig frit omkring til de mest rentable Anvendelser, og hvor et Fænomen som Arbejdsløshed ikke kendes. I vore Dages Samfund er denne Forudsætning ingenlunde opfyldt, og det er forlængst erkendt, at en aktiv Handelspolitik og »Ordninger« af forskellig Slags i en Depressionsperiode kan forøge Beskæftigelsen og Nationalindkomsten. Paa den anden Side kan der være Fare for, at Ophævelsen af en Toldbeskyttelse faar Arbejdsløshed og mindsket Indkomst som Enesteresultat, idet Kompensationen — Produktionsfaktorernes Vandring over i mere produktive Anvendelser — udebliver eller først indtræffer efter langvarige Overgangsvanskeligheder.

Disse Betragtninger, som maa være af den største Betydning for Spørgsmaalet om Handelspolitikens Indretning, er knap nok omtalt i Frihandelsklubbens Publikation, og det er formentlig Grunden til, at Bogen trods de mange konkrete Problemer, der behandles, som Helhed efterlader et lidt virkelighedsfjernt Indtryk. Paa den anden Side er de klassiske Frihandelsargumenter vel trods deres begrænsede Gyldighed stadig af saa stor Betydning over for de snævrere Beskyttelsesinteresser, at det er fortjenstfuld Gerning at holde dem levende i Folks Bevidsthed. Ogsaa paa anden Maade er Klubbens Redegørelse af Interesse. Gennemlæsningen af de kritiske Anmærkninger til de gældende Toldsatser giver et levende Indtryk af, at en rationel dansk Industri- og Handelspolitik forudsætter en Toldlovsrevision — den være sig saa liberalistisk eller ej.

H. Engberg Pedersen.

Kurt Wiedenfeld: DIE RAUMBEZIEHUNGEN IM WIRTSCHAFTEN DER WELT (Die Grundformen des Wirtschaftslebens in der Gegenwart). Julius Springer, Berlin 1939. 225 S.

Den foreliggende Bog er ikke noget teoretisk Diskussionsindlæg, endsige et økonomisk-teoretisk Arbejde i det hele taget. Forfatteren har stillet sig den Opgave at beskrive de skiftende Former, under hvilke de økonomiske »Raumbeziehungen« manifesterer sig, og der lægges ikke Skjul paa, at Forfatteren har en aktuel Baggrund og en politisk Indstilling bag sig i det nuværende Tyskland.

Opgaven løses baade historisk ved en Gennemgang af den økonomiske Trinfølge efter Friedrich Lists Model og mere aktuelt ved en institutionel Beskrivelse og systematisk Inddeling af de forskellige »Erscheinungsformen« for Nutidens økonomiske Rumsdannelser. Beskrivelsen gaar paa denne Maade fra Nomadestadium og afsluttet Husøkonomi over Byøkonomien og den merkantilistiske Stat til Verdenshandelen og tilbage til det moderne »Staatsraum«. Beskrivelsen er overordentlig bredt anlagt, og der ofres megen Plads paa Krigsøkonomiens Betydning for Dannelsen af økonomiske Regioner. Fremstillingen savner ganske statistisk Illustrations-Materiale og interesserer sig udelukkende for de administrative og institutionelle Træk i de forskellige økonomiske Rum og Dirigeringen af deres indre Økonomi.